

quick scan flora en fauna

Laantje van Anton Pieck

gemeente Wageningen

15 november 2007

projectnummer 70131

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	BESCHRIJVING PROJECTGEBIED EN VOorgenomen INGRENEN	2
2	BESCHERMINGSKADER	3
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	3
2.2	SOORTENBESCHERMING	3
3	TOETSING	5
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	5
3.3	SOORTENBESCHERMING	5
4	CONCLUSIE	9
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	9
4.2	SOORTBESCHERMING	9
4.3	CONSEQUENTIES	10
4.4	AANBEVELINGEN	10
	BIJLAGEN	
	– <i>bijlage 1: gegevens natuurloket</i>	
	– <i>bijlage 2: literatuurlijst</i>	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In Wageningen, aan het Laantje van Anton Pieck en de Rietveldlaan, is de realisatie van twee woningen, een speelterrein en een uitbreiding van de dierenartspraktijk beoogd. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurregelgeving. Voorliggende quick scan flora en fauna is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

globale ligging plangebied (kaart: www.natuurloket.nl en luchtfoto: Google Earth)

Voor deze ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden, moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en eventueel andere geldende natuurregelgeving. Bij plannen dient rekening te worden gehouden met aanwezige natuurwaarden. Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning. Hierin worden uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het projectgebied. Het projectgebied, maar ook de directe omgeving, zal beoordeeld worden op geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

impressie projectgebied

1.2 BESCHRIJVING PROJECTGEBIED EN VOorgenomen INGRENEN

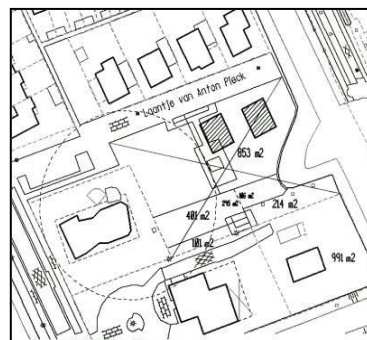
Het projectgebied te Wageningen is gelegen aan het Laantje van Anton Pieck en de Rietveldlaan, in het westen van de uitbreidingswijk Noordwest. Deze wijk bestaat uit nieuwbouwwoningen, afgewisseld met groene elementen (kleine parken en lanen) en watergangen. Op zeer korte afstand (enkele meters) van het projectgebied bevindt zich een waterelement waar verschillende watergangen op uitkomen. Langs de randen van de watergangen groeit riet. Meer naar het westen bevindt zich een omheind terrein met een gebouw (vermoedelijk een transformatorhuis) waarachter weilanden zich uitstrekken.

gazon, watergang en dierenkliniek (foto's SAB)

Het projectgebied zelf betreft een gazon langs het Laantje van Anton Pieck. Waarschijnlijk heeft dit gazon in het verleden dienst gedaan als een park of speeltuin, gezien de aanwezigheid van verharde delen aansluitend op de laan. Bij de randen van het intensief onderhouden gazon bevinden zich enkele ruigtestroken. Langs de oostzijde en zuidzijde van het projectgebied loopt een watergang met een goed begroeide oever. Het gebouw aan de Rietveldlaan maakt ook onderdeel uit van het projectgebied. In dit gebouw is een dierenkliniek gevestigd. Het terrein rondom de dierenkliniek is vrijwel geheel verhard (uitgezonderd de zuidkant langs de watergang) en grenst aan een perceel met een vrijstaande woning. De dierenkliniek is van steen gebouwd en voorzien van een piramidedak bestaande uit golfplaten.

Aan het Laantje van Anton Pieck te Wageningen is de realisatie van twee woningen beoogd (gearceerd). Op deze locatie is nu gazon aanwezig. Verder wordt de dierenkliniek aan de Rietveldlaan uitgebreid. Een gedeelte van de parkeerplaats achter de praktijk (oostzijde) zal hiervoor moeten wijken. De vrijstaande woning nabij de dierenkliniek en watergangen maken geen deel uit van het projectgebied en worden in de huidige vorm gehandhaafd.

plankaart

2 BESCHERMINGSKADER

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn aangewezen worden als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. De verplichtingen m.b.t. de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de huidige natuurbeschermingswet 1998, die per oktober 2005 van kracht is geworden. Ook reeds bestaande Natuurmonumenten zijn hierin opgenomen. Er geldt een verbod om handelingen of projecten te realiseren of te verrichten die, gelet op instandhoudingdoelstelling, de kwaliteit van deze richtlijngebieden kunnen verslechteren of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten die in dit gebied leven.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTENBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast;
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is;
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via het Natuurloket (www.natuurloket.nl) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens bij de verschillende Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). In het kilometerhok waarbinnen het projectgebied en haar invloedssfeer is gelegen (172-443), zijn beschermde broedvogels, watervogels en amfibieën aangetroffen. Omdat het projectgebied maar een klein onderdeel uitmaakt van het betreffende kilometerhok, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB.

Voor het opstellen van deze quick scan flora en fauna is gebruikgemaakt van bestaande gegevens uit de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992). Voor vleermuizen is gebruikgemaakt van de Atlas van de Nederlandse Vleermuizen (Bongers, 1997). Ten behoeve van amfibieën, reptielen en vissen zijn de verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl) geraadpleegd. De meeste van deze bronnen vermelden soortgegevens in uurhokken (5 bij 5 kilometer) wat een globaal beeld oplevert. Naast bovengenoemde gegevens zijn ook de natuurwaardenkaarten met een overzicht van waardevolle gebieden t.b.v. flora en fauna van de gemeente Wageningen (gemeente Wageningen, 2002) gebruikt.

Op 25 oktober 2007 heeft een ecooloog van SAB Arnhem BV het projectgebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek vond buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen plaats. Ook geeft het eenmalige karakter slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

Het projectgebied te Wageningen ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de Natuurbeschermingswet. De dichtstbijzijnde beschermde gebieden betreffen de Vogelrichtlijngebieden Neder-Rijn en het Vogel- en Habitatrichtlijngebied Veluwe op respectievelijk 2,4 en 3,5 kilometer afstand. Dezelfde gebieden die zijn aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied maken ook deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van Gelderland. Op ongeveer 1 kilometer afstand ten westen van het projectgebied ligt een stiltegebied (bron: streekplan Gelderland, 2005). Gezien de afstand, tussenliggende elementen en het lokale karakter van de ingreep zijn er geen negatieve effecten te verwachten op bovengenoemde gebieden. Aanvullende gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

3.3 SOORTENBESCHERMING

Het projectgebied ligt, volgens de natuurwaardenkaarten van de gemeente Wageningen, niet in een gebied dat is aangewezen als waardevol t.b.v. de flora en fauna in de ge-

meente Wageningen. In de directe omgeving het projectgebied zijn wel gebieden aanwezig die waardevol zijn voor amfibieën en vogels. Gezien de tussenliggende elementen en het lokale karakter van de ingreep zijn er geen negatieve effecten te verwachten op deze gebieden. Aanvullende maatregelen om deze gebieden te beschermen zijn bij de beoogde ingrepen niet aan de orde.

In het kader van de Flora- en faunawet moet wel getoetst worden of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

vaatplanten

Het projectgebied bestaat voornamelijk uit gazon, verharding en een aantal ruigtestroken. Het gazon wordt geregeld gemaaid. Tijdens de veldverkenning op 25 oktober 2007 (buiten het groeiseizoen van planten) zijn enkele algemene soorten aangetroffen zoals grote brandnetel (*Urtica dioica*), boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) en rode klaver (*Trifolium pratense*). Deze soorten groeien vooral in de ruigtestroken. Rondom het projectgebied staan enkele bomen. Langs de watergang is riet (*Phragmites australis*) en grote lisdode (*Typha latifolia*) aangetroffen. Dit werd op het moment van het veldbezoek gemaaid.

Bovenstaande situatie wijst een door mensen verstoord milieu. Van een stabiel natuurlijk ecosysteem is geen sprake. Natuurlijke groeiplaatsen van beschermde plantensoorten worden niet in het projectgebied verwacht.

grondgebonden zoogdieren

Omdat binnen het projectgebied gazon en ruigtestroken aanwezig zijn met in de omgeving woningen en tuinen, kunnen vaste rust- en verblijfsplaatsen van soorten als egel (*Erinaceus europaeus*), mol (*Talpa europea*) en huisspitsmuis (*Crocidura russula*) hier niet worden uitgesloten. De twee woningen worden gerealiseerd op het gazon langs het Laantje van Anton Pieck. De uitbreiding van de dierenkliniek vindt plaats aan de oostzijde van het gebouw, waar in de huidige situatie een parkeerplaats aanwezig is. Hierdoor zullen weinig opgaande groene elementen verloren gaan en blijft het projectgebied ook in de toekomst geschikt voor deze soorten. Overigens vallen alle bovengenoemde soorten onder het eerste lichte beschermingsregime, waarvoor een algemene vrijstelling geldt voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfsplaatsen.

Strikt beschermde, grondgebonden zoogdiersoorten zoals de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en de boommarter (*Martes martes*) die volgens verspreidingsgegevens in de omgeving voorkomen worden niet in het projectgebied verwacht. Door de ligging van het projectgebied in de bebouwde kom, het ontbreken van verbindingen met grotere boselementen en de verstoring door omwonenden biedt het terrein geen geschikt leefgebied voor deze soorten.

vleermuizen

Alle vleermuisensoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet. Volgens de Atlas van de Nederlandse Vleermuizen (Mostert e.a., 1997) komen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) voor in de omgeving van het projectgebied. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende

soorten en boombewonende soorten. Daarnaast zijn er soorten die van beide elementen gebruikmaken.

Het gebouw waarin de dierenartspraktijk is gevestigd biedt weinig mogelijkheden voor vleermuizen. Het dak is gedekt met golfplaten en tijdens het veldbezoek zijn geen sporen aangetroffen bij de toegangen tot de spouwmuur. In de bomen op en rond het terrein zijn geen geschikte holten aangetroffen. Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is daardoor onwaarschijnlijk. Het projectgebied en omgeving (o.a. de watergangen) kunnen mogelijk wel deel uitmaken van een foerageerelement. Doordat er reeds sprake is van lichtverstoring rondom het projectgebied (huizen en lantaarnpalen), zal de realisatie van twee woningen en uitbreiding van de dierenkliniek niet merkbaar bijdragen aan een toename van licht. In de toekomst kunnen vleermuizen in de directe omgeving blijven foerageren. Vaste vliegroutes worden, gezien het ontbreken van lijnelementen, niet in het projectgebied verwacht.

amfibieën

RAVON verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het projectgebied amfibieën voor, zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), gewone pad (*Bufo bufo*), bastaardkikker (*Rana esculenta*), kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en de meer strikt beschermde kamsalamander (*Triturus cristatus*), heikikker (*Rana arvalis*) en rugstreeppad (*Bufo calamita*).

Bij amfibieën kan onderscheid gemaakt worden tussen hun voortplantingsplaats, meestal een poel of ondiep waterelement zonder vissen, en hun landbiotoop. De meer algemene soorten zoals gewone pad en bruine kikker stellen weinig eisen aan hun leefomgeving en kunnen, buiten de voortplantingsperiode, overal worden aangetroffen. Aantasting van verblijfplaatsen van de bruine kikker en gewone pad is echter mogelijk op basis van een algemene vrijstelling.

Strikt beschermde soorten als de heikikker en rugstreeppad (categorie 3 van de Flora- en faunawet) zijn vaak erg kritisch wat biotopen betreft en verblijven meestal binnen een straal van enkele honderden meters van de poelen die het voortplantingselement vormen. Heikikkers geven daarbij de voorkeur aan vennetjes in bosgebieden, vochtig graslanden en moeras. Voor de rugstreeppad is de aanwezigheid van vergraafbaar zand van belang. In het projectgebied komen dergelijke biotopen niet voor. Vaste rust- en verblijfsplaatsen van de heikikker en rugstreeppad zijn op basis van bovengenoemde criteria uit te sluiten.

reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van RAVON (2005) komen in de omgeving van het projectgebied de levenbarende hagedis, hazelworm, zandhagedis en ringslang voor. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijvoorbeeld heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen). De ringslang heeft een specifieke voorkeur voor ondiepe waterelementen met goed begroeide oevers en bos in de nabijheid. Het projectgebied is, gezien de ligging in de bebouwde kom en de afwezigheid van bovengenoemde habitatten, niet geschikt voor reptielen. Negatieve effecten op reptielen worden niet verwacht.

vogels

Tijdens het veldbezoek is de merel (*Turdus merula*) waargenomen. Deze soort, maar ook andere broedvogels kunnen binnen het projectgebied broeden. In de watergangen nabij het projectgebied zijn wilde eend (*Anas platyrhynchos*) en meerkoet (*Fulica atra*) gezien. Alle vogelsoorten zijn beschermd. Het betreft dan vooral de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen van deze soorten. Voor de meeste vogels loopt dit broedseizoen globaal van half maart tot half juli.

Sommige vogelsoorten zoals uilen en spechten gebruiken hun nesten jaarrond als verblijfplaats. Ook buiten het broedseizoen hebben nesten van deze vogels een beschermde status. Tijdens de veldverkenning zijn geen geschikte holten waargenomen in de bomen die in en rond het projectgebied aanwezig zijn. Het voorkomen van broedende spechten is op basis van de aangetroffen bomen dan ook onwaarschijnlijk. Ook uilen en andere roofvogels worden niet verwacht in het projectgebied gezien de ligging binnen de bebouwde kom.

vissen

In het projectgebied zelf zijn geen watervoerende elementen aanwezig. De aanwezigheid van vissen kan hier dus worden uitgesloten. In de watergangen kunnen mogelijk wel beschermde vissoorten voorkomen, maar deze maken geen deel uit van het projectgebied. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortgroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het projectgebied voor. De omgeving, vooral de watergangen met riet langs de oever, is wel geschikt voor algemene soorten libellen en juffers zoals lantaarntje (*Ischnura elegans*), gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*) en watersnuffel (*Enallagma cyathigerum*). Beschermde soorten libellen en juffers worden op basis van verspreidingsgegevens en biotooeisen niet in of nabij het projectgebied verwacht.

4 CONCLUSIE

Het projectgebied aan het Laantje van Anton Pieck en de Rietveldlaan bestaat uit gazon en verharding met enkele ruigtestroken grenzend aan watergangen. In het projectgebied staat tevens een gebouw, waarin een dierenartspraktijk is gevestigd. Langs het Laantje van Anton Pieck is de bouw van twee woningen beoogd. De dierenartspraktijk (aan de Rietveldlaan) wordt uitgebreid. De watergangen en nabijgelegen woning maken geen deel uit van het projectgebied en worden gehandhaafd.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

Het projectgebied te Wageningen ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de Natuurbeschermingswet. De dichtstbijzijnde beschermde gebieden, Habitatrichtlijngebied Veluwe en Vogelrichtlijngebied Neder-Rijn, bevinden zich op respectievelijk 2,4 en 3,5 kilometer afstand. De Veluwe en Neder-Rijn maken ook deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van Gelderland. Verder ligt op ongeveer 1 kilometer afstand ten oosten van het projectgebied nog een ander gebied dat deel uitmaakt van de PEHS (bron: streekplan Gelderland, 2005). Gezien de afstand, tussenliggende elementen en het lokale karakter van de ingreep zijn er geen negatieve effecten te verwachten op bovengenoemde gebieden. Aanvullende gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

4.2 SOORTBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect verlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust- en verblijfsplaatsen niet langer kunnen functioneren.

De twee woningen worden gerealiseerd op het gazon langs het Laantje van Anton Pieck en de uitbreiding van de dierenkliniek vindt plaats aan de achterzijde van het gebouw (nu een parkeerplaats). In de huidige situatie is vooral de omgeving rondom het gazon (ruigtestroken) en langs de watergangen geschikt voor een aantal algemene soorten zoals egel, huisspitsmuis, mol, bruine kikker en gewone pad. Voor al deze soorten geldt echter, dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Op basis van de verspreidingsgegevens, de aanwezige habitattypen en biotoopeisen van de mogelijk in de omgeving voorkomende soorten worden er geen vaste rust- en verblijfplaatsen en groeiplaatsen van meer strikt beschermde planten- en diersoorten verwacht. Mogelijk kunnen er vleermuizen foerageren in en rond het projectgebied (o.a. bij de watergangen). Negatieve effecten worden echter niet verwacht, gezien de reeds aanwezige lichtverstoring door omringende woningen en lantaarnpalen. De bouw van twee woningen en uitbreiding van de dierenkliniek zal hier niet merkbaar aan bijdragen. Wel kunnen nesten van vogels worden verstoord als in het broedseizoen wordt gestart met werkzaamheden.

4.3 CONSEQUENTIES

Ondanks dat er geen strikt beschermde soorten worden verwacht is er wel een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels (half maart tot half juli) mogen de vegetatie, bosjes en gebouwen in het projectgebied niet worden verwijderd. Werkzaamheden tijdens deze periode zouden leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het projectgebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
 - starten met bouwwerkzaamheden buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen zodat het projectgebied ongeschikt is voor dieren.

4.4 AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is er ook een vrijblijvende aanbeveling te doen ten aanzien van de inrichting van het projectgebied:

- inpassing van de nieuwbouw door aanplant van inheemse struiken en bomen rondom de woningen.

BIJLAGE 1: GEGEVENS NATUURLOKET

Rapportage voor kilometerhok X:172 / Y:443							
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten					goed	-	1991-2006
Mossen			0	0	slecht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					niet onderzocht		1991-2006
Zoogdieren					niet onderzocht		1996-2006
Broedvogels		33		5	goed	0%	1995-2006
Watervogels		15	6		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1992-2006
Amfibieën	3	0	0	0	matig	51-100%	1992-2006
Vissen					redelijk		1992-2006
Dagvlinders				1	goed	51-100%	1995-2006
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					matig		1992-2006
Sprinkhanen					redelijk		1992-2006
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1992-2006

* Legenda

FF = Flora- en faunawet
lijst 1 / lijst 2+3
H/V = Habitatrichtlijn (alleen
bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
RL = Rode Lijst
(#) = tevens meetnetgegevens
verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee
wordt aangegeven of op basis van
de gebrachte bezoeken een volledig
overzicht is te verwachten van de
soorten van de betreffende
soortgroep. Een **toelichting** op
deze categorieën kunt u vinden
onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is
aangegeven uit welke periode de
gegevens zijn opgenomen.

 niet van toepassing

BIJLAGE 2: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992.

Limpens, H. e.a., 1997, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie, Stichting Uitgeverij KNNV/Stichting Vleermuisonderzoek, Utrecht.

Meijden, R. van der, Heukels flora van Nederland, 21^e druk, uitgeverij Wolters Noordhof, Groningen, 1990.

Nie, de, H.W. 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Dijkstra e.a., De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Utrecht, KNNV Uitgeverij, 2002.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.vogelbescherming.nl

www.minlnv.nl

www.gelderland.nl